

Kerkenvisie Edam-Volendam

Sep 2023 | In opdracht van

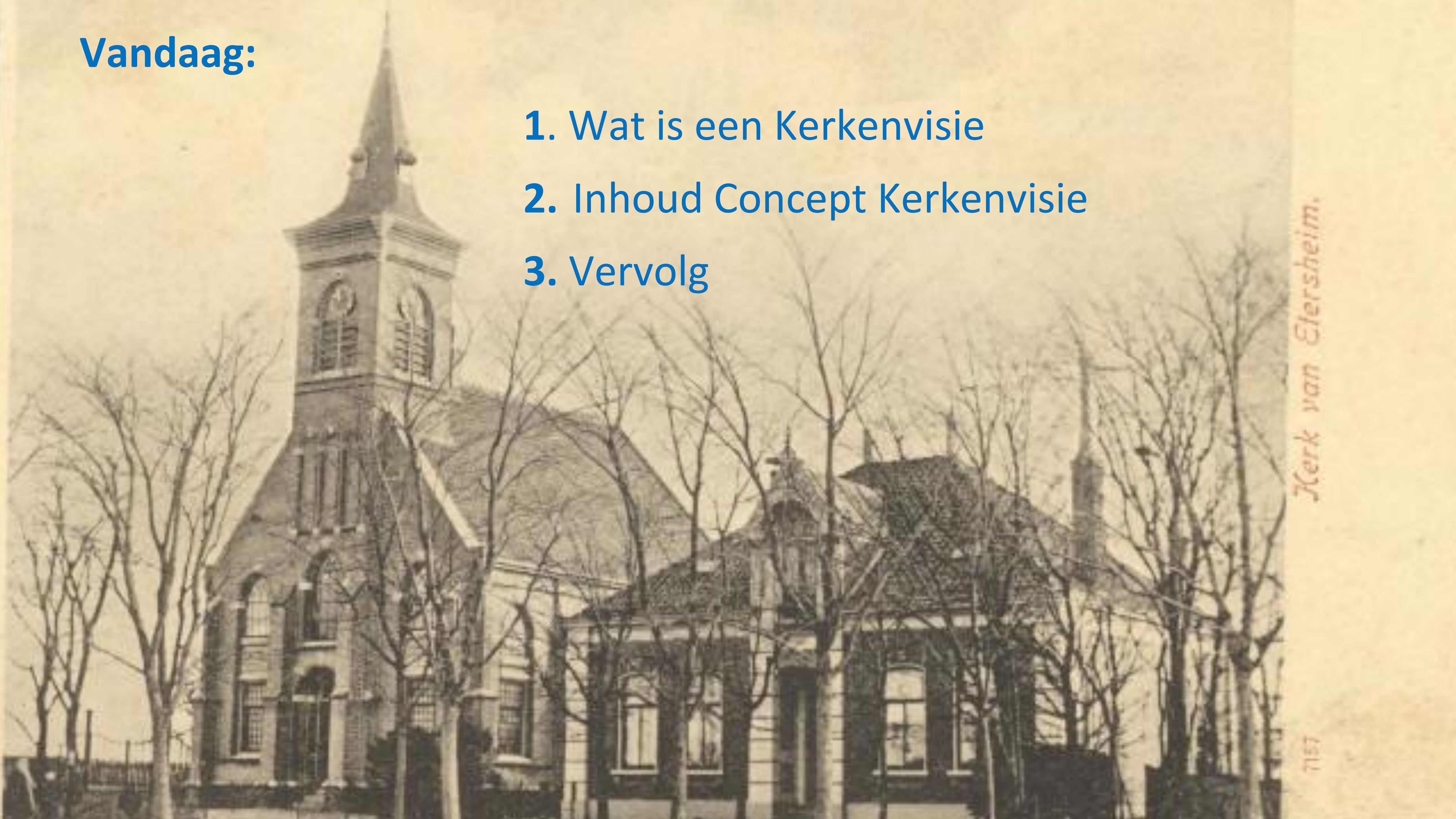

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

Kerk&co.

Vandaag:

1. Wat is een Kerkenvisie
2. Inhoud Concept Kerkenvisie
3. Vervolg

Kerk van Etersheim.

Wat is een Kerkenvisie?

1. In beeld brengen van gebedshuizen, zowel gebouw als geloofsgemeenschap.
2. Inventarisatie van wensen en behoeften van de eigenaren en gemeenschappen richting de toekomst.
3. Visie op de toekomst van kerkgebouwen.

Waarom een Kerkenvisie?

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed:

“Behoud van (monumentale) kerkgebouwen”.

Gemeente Edam-Volendam vult aan:

“het inventariseren van de problematiek van de kerken, het vormen van een netwerk van betrokken partijen, het maken van afspraken over de rol van die partijen en het bieden van een duurzaam perspectief op toekomstige omstandigheden”

(uit: Plan van Aanpak, pag.5).

Hoe is deze Kerkenvisie tot stand gekomen?

1. Gesprekken met

- kerkeigenaren;
- betrokken verenigingen/stichtingen.

2. Onderzoek naar o.m.

- cultuurhistorisch belang;
- bouwkundige geschiedenis;
- omgevingswaarde;
- vergelijkbare kerkgebouwen.

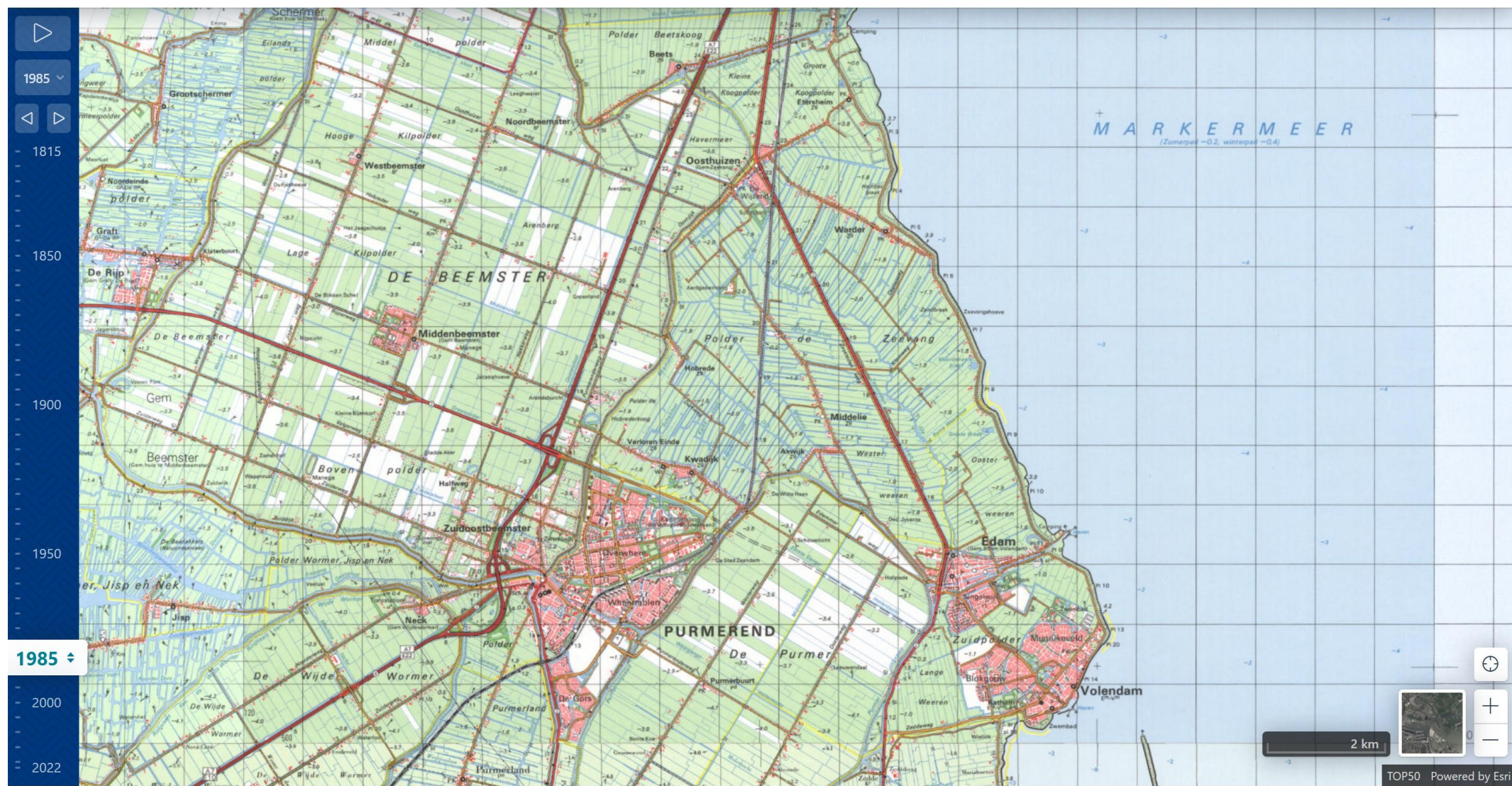

Kerk&co.

Kerk&co.

Hervormde Kerk Beets

Aanleiding bouw

De huidige kerk van Beets stamt uit het begin van de 15e eeuw. De vorige kerk op deze locatie dateerde van ruim een eeuw eerder en moest vanwege een slechte fundering worden gesloopt. Na de Reformatie is het vroegere koor van de kerk tot raadhuis en school verbouwd. In de 19e eeuw verviel de schoolfunctie in het kerkgebouw, omdat een nieuwe school tegenover de kerk werd gebouwd. Daarna is de begane grond een consistoriekamer geworden. Sinds 1971 is de kerk Rijksmonument. In 1982 is de kerk door de hervormde gemeente overgedragen aan de Stichting Oude Hollandse Kerken (SOHK).

Huidig gebruik

De plaatselijke commissie van de SOHK te Beets doet de programmering, de verhuur en het klein onderhoud. In de kerk worden concerten gehouden en er is andere culturele programmering zoals theater en lezingen. De commissie vindt het belangrijk dat er ook ruimte is voor kerkdiensten. De Protestantse kerk Nederland houdt jaarlijks 6-8 kerkdiensten. Ook zijn er uitvaarten en trouwerijen in de kerk. Een deel van het gebouw, de vroegere raadzaal, wordt structureel verhuurd. De kerk is elke zaterdag geopend voor publiek. Groepen zijn daarbuiten ook welkom op afspraak.

Bouwkundige beschrijving

Het kerkgebouw is een eenbeukige laatgotische kruiskerk met een kleine dakruiter op de westelijke schiptravee. De bouwstijl is Hollandse gotiek. Ten oosten van het schip sluiten een lager en smaller transept en een driezijdig gesloten koor aan. Het koor is sinds de verbouwing tot raadzaal en dorpschool voorzien van rechthoekige vensters met houten roeden. In het koor zijn de dichtgemetselde spitsboogvensters nog zichtbaar. Vanwege de profane dubbelfunctie van het voormalige koor is een verdiepingsvloer erin gebouwd. Op de eerste verdieping bevindt zich de raadzaal.

De toren aan de westzijde van het schip steekt in zijn geheel door het dak en is daarom eigenlijk een dakruiter. Hiermee wijkt de kerk af van dergelijke houten torens van Noord-Hollandse dorpskerken, die vaak deels op de voorgevel rusten. Achter de galmgaten hangt een door François Hemony gegoten klok uit 1650. De westgevel wordt gemarkeerd door twee forse steunberen, een klein spitsboogvenster en bevat een westportaal. Het meest opvallend aan het kerkinterieur is dat het koor sinds de Reformatie is dichtgezet. Tegen de tussenwand is een kansel geplaatst, omgeven door een dooptuin en doophek. De houten wand is beschilderd in o.a. warme kleuren rood en bruin met het motief van een klassiek tempelfront. Het schip en transept worden door beschilderde houten tongewelven met trekbanken overdekt. Omdat de transeptarmen smaller zijn dan het schip, springt de aanzet van het transeptgewelf in ten opzichte van het schipgewelf, hetgeen een bijzonder ruimtelijk effect geeft. De tongewelven

Kerkervisie Edam-Volendam | juni 2023 | 9

Adres: Beets 51, 8019 AW Beets
Ingebruikname: Begin 15e eeuw
Huidige functie: Kerk en cultureel centrum
Status: Rijksmonument

Adres: Beets 51, 8019 AW Beets
Ingebruikname: Begin 15e eeuw
Huidige functie: Kerk en cultureel centrum
Status: Rijksmonument

zijn zachtgeel geschilderd en de ribben zijn blauw. Opvallend zijn de plantmotieven op de onderste randen van de gewelven. Ook in het vroegere koor is het tongewelf inclusief beschildering nog te zien. In de apsis is de Boom de Levens geschilderd. Het tweeklaviers orgel dateert uit 1868 en werd gebouwd door de Amsterdamse fa. Claes en Brünjes.

Vergelijkbaar kerkgebouw

■ Protestantse Kerk in Waspik

Omgevingswaarde

Aan de ene zijde van de kerk ligt een begraafplaats, aan de andere zijde een parkeerplaats. Rondom de kerk staat een aantal bomen, en relatief lage bebouwing. Tegenover de kerk staat een nieuwe basisschool, en een horecage-legenheid. Het kerkgebouw vormt samen met de naastgelegen woning een karakteristiek historisch ensemble.

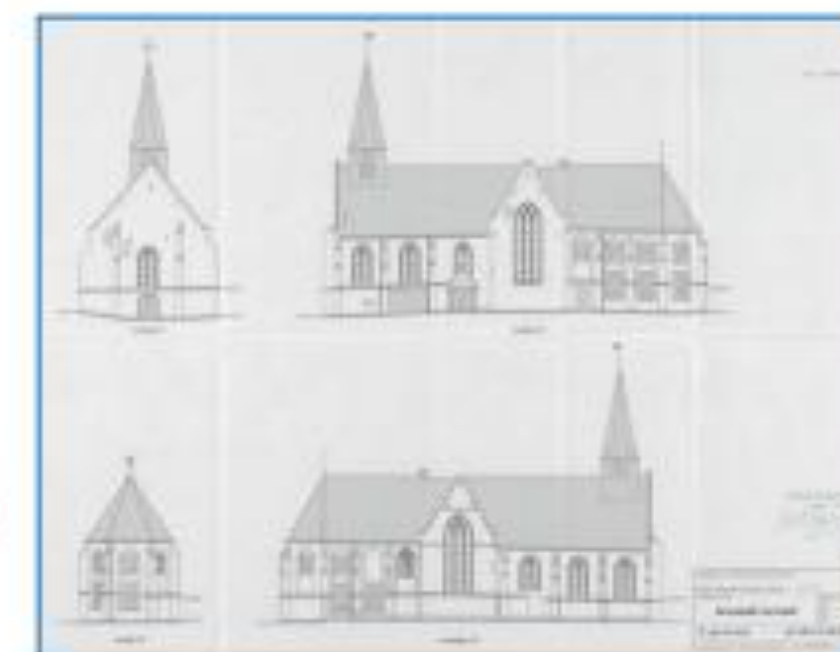
Cultuurhistorisch belang

Het kerkgebouw is een karakteristieke en beeldbepalende dorpskerk uit de late Hollandse gotiek. De Reformatie en de gedeeltelijke profane herbestemming hebben hun zichtbare sporen achtergelaten aan het ex- en interieur. De vroegere dubbelfunctie van raadhuis en school is een opvallend voorbeeld van een profane nevenfunctie in een kerkgebouw in de 17e eeuw.

Geloofsgemeenschap

Alhoewel er geen eigen geloofsgemeenschap behoort tot deze kerk, wordt er wel met enthousiasme gevierd door de Protestantse gemeente, die haar vieringen verdeelt over verschillende kerkgebouwen. De Protestantse gemeente Zeevang Oudendijk houdt zo'n 8 vieringen per jaar in deze kerk.

Toekomstbeeld

Deze prachtige kerk heeft een toekomst als cultureel centrum. Het bestuur en de ongeveer 30 vrijwilligers spannen zich in om concerten, theater, lezingen en exposities te programmeren. Daarnaast wordt de kerk gebruikt voor vieringen van de Protestantse gemeente. De kerk heeft te maken met toenemende energielasten, en is het niet eenvoudig een gebouw als dit te verduurzamen. Dit baart zorgen voor een gezonde exploitatie. Om hier meer inkomsten tegenover te stellen zou een vorm van subsidie of een financiële bijdrage zeer welkom zijn. De kerk zou hiermee een succesvolle culturele programmering willen neerzetten.

Kerkervisie Edam-Volendam | juni 2023 | 10

Vermaning Edam, de Swaen
Edam, Vincentiuskerk Volendam,
Mariakerk Volendam, RK kerk
Oosthuizen, RK kerk Edam,
Moskee Volendam

Etersheim, Schardam,
Groenlandkerk Edam,
Witte Kerkje Edam
en Warder

Beets, Kwadijk,
Middelie, Grote Kerk
Oosthuizen, Stolphoeve
Volendam, Grote Kerk Edam

Wat valt op?

1. Geloofsgemeenschap drijvende kracht achter blijvend gebruik
2. Exploitatie gaat niet vanzelf
3. Vrijwillige inzet noodzakelijk maar weerbarstig
4. Financiën
5. Besluitvorming

Betrokken organisaties

1. Goed contact tussen kerken en plaatselijke overheid
2. Waarde aan gebruik en publieksfunctie van (monumentale) kerken, vanwege behoud en exploitatie, maar ook vanwege de leefbaarheid

Conclusies

1. **Stijgende energielasten, wens voor verduurzaming**
2. **Onderhoud en Restauratie is grote opgave**
3. **Geloofsgemeenschap drijvende kracht achter blijvend gebruik. Maar:**
 - teruglopend ledenaantal;
 - stijgende leeftijd;
4. **Vrijwillige inzet noodzakelijk**
 - structureel bestuurswerk steeds lastiger;
 - vrijwilligers nodig om facilitering van verhuur mogelijk te maken;
5. **Samenwerking**

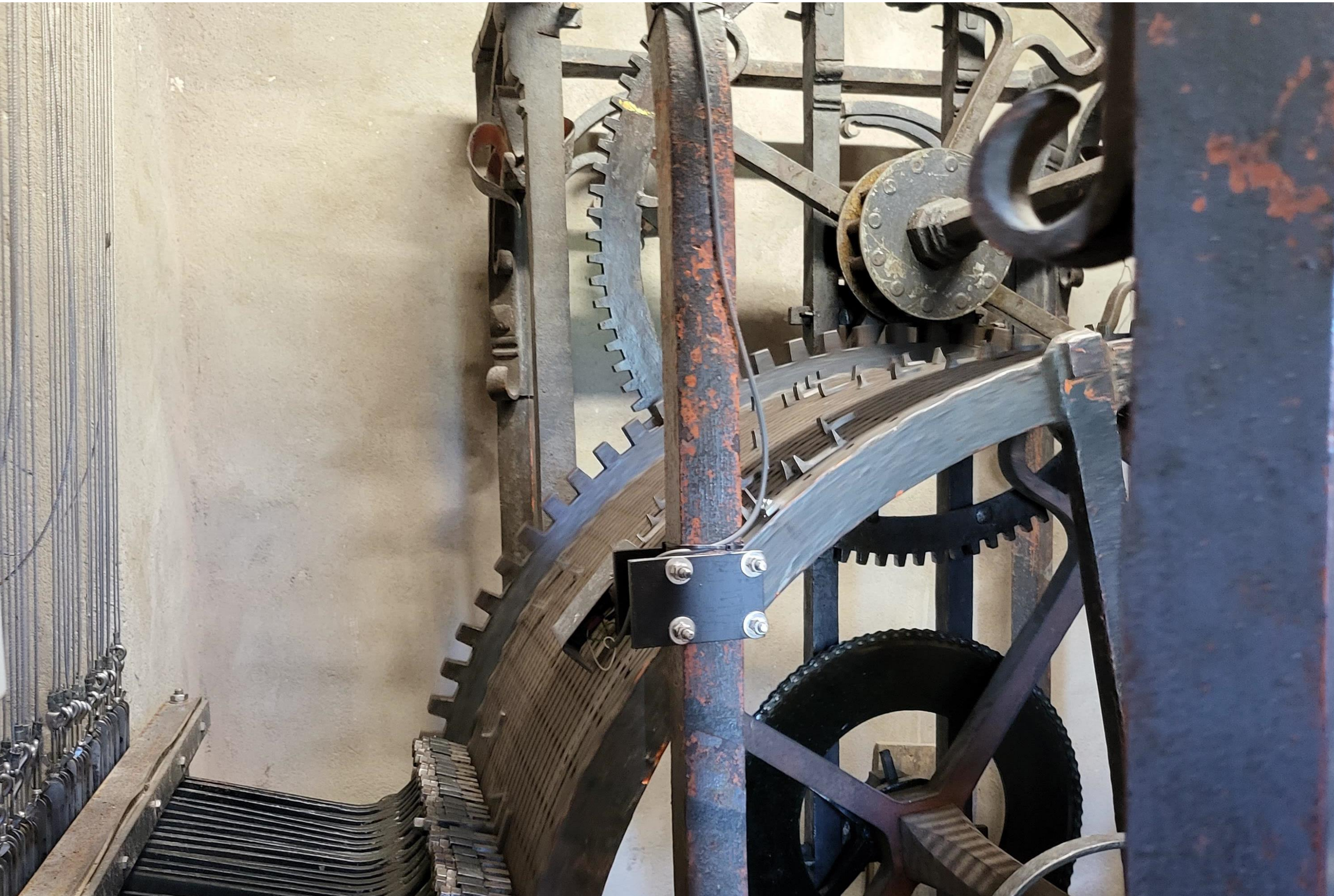

Aanbevelingen

1. Blijvend in gesprek
2. Advies en informatie over financiën
3. Advies en informatie rondom verduurzaming
4. Digitaal kerkenplatform
5. Cultuureducatie
6. Participatie buurtbewoners

Vervolg

1. Kerkeigenaren bepalen zelf. Gemeente faciliteert.
2. Voorkeur voor religieuze of maatschappelijke bestemming.
3. Mogelijke bijbestemmingen.
4. Mogelijke processtappen.
5. Houd contact.

Het is mooi om gebedshuizen te gebruiken voor oude én
nieuwe doelen,
voor een oud én nieuw publiek.

